

Înspre pictura totală

de Antonello Tolve

În pictura Olimpiei Bera (Zalău, România – 1983) *timpul nu stă pe loc*, nu este înghețat în inerția unei *imagini fatice*¹. Privitorii au impresia că experimentează o *lovitură a pensulei aplicată în momente diferite*, că simt o poveste fără sfârșit, că receptează diferite mișcări, care se întind pe parcursul a luni, zile și ore de muncă intensă, condensate într-un singur perimetru vizual. În creațiile sale, privitorii își re trăiesc amintirile și experiențele prin intermediul unui vocabular familiar unde totul este atenuat și amestecat cu suprapuneri cromatice, nervuri și învăluiri, *fantasia senza fili* (Filippo Tommaso Marinetti), toate acestea lăsând pe pânză semnele vizibile ale unei vieți trăite. Artista este atrasă de viață și de infinitele sale semnificații². Acestea devin teritoriul privilegiat al unei povești fără sfârșit, un *entretien infini*³, o cărare care trece prin viață descriind intimitatea câtorva ani marcați de cunoașterea micilor lucruri, a micilor istorii și a micilor ocazii.

Reevaluând cu eleganță genuri artistice precum „peisajul”, „marina”, „portretul” și „pictura de gen” (aceasta din urmă fiind caracterizată prin reprezentarea ca subiect a scenelor și evenimentelor vieții de zi cu zi), Olimpia Bera creează o atmosferă vizuală construită din nuanțe, schițe, desene, modele, studii, din gânduri care redefinesc amintiri și care se transferă pe suprafața pânzei prin efecte de transparență fumurie, cu forța *incompletei viziuni a reprezentării* (un aparent *non-finito*), cu scopul de a evoca, în același plan, cultura, spațiile naturii și haosul eroic al materiei.

Alături de proiectul *Imponderable* (2016), în care artista își concentrează atenția asupra diferitelor modulații realizate cu cerneală pe hârtie, imaginând spații aerisite și involburate ale căror mișcare amintește de stilul pictural al lui William Turner și de poetica sublimului (ciclul este compus din lucrări de dimensiuni mici, cărora li se alătură o coală de hârtie de 105x266cm), împingând privitorul către un „marerboso” (cu referire la ideea elaborată de Gabriele D’Annunzio despre o lume misterioasă și imprevizibilă), Olimpia Bera descoperă noi limbaje care trec dincolo de ansamblurile materiale pe care se bazau studiile anterioare legate de arta informală, pentru a stabili o asociere definitivă cu pictura și, în același timp, cu formele primordiale („Arta nu a fost niciodată o problemă de fond, ci de formă”⁴, după cum subliniază Daniel Buren) și cu reperele intime, uzuale, cotidiene.

1 Din grecescul φατικός; o formulă stereotipică care, potrivit lui Bronisław Malinowski, are sensul de simplă afirmație.

2 Cf. A. Trimarco, *Il presente dell’arte*, prefață de G. Dorfles, Tema Celeste, Siracusa 1992.

3 M. Blanchot, *L’entretien infini*, Gallimard NRF, Paris 1969.

4 G. Boudaille, *Au Salon de mai / La nouvelle vague ne fait pas oublier celle de 1950*, colocviu cu Daniel Buren, în «Les lettres françaises», n° 1233, 8-15 mai, Paris 1968, p. 31.

În seria *Unnatural Circumstances* (2014-2016), natura este obiectivată prin utilizarea unor materiale eterogene (sfoară, lipici, pânză, hârtie satinată, panglică magnetică), sau este fragmentată prin intermediul suprafețelor acuareluate, inserate în mici pătrate orizontale (14.5x21cm) care duc cu gândul la cadrele peliculelor cinematografice. Pe de altă parte, captivanta serie *Landmarks* (2015-2016) prezintă fragmente de peisaje cu o încărcătură emoțională alienată (chiar erotică, sintetică, abstractizată), artista redefinind un pact intim cu natura și cu peisajul marin printr-un *Weltgefühl* (*sentiment al lumii*) reînnoit și printr-o *Weltanschauung* (*viziune asupra lumii*) reconstituită.

Acestor cicluri dedicate diverselor abordări ale peisajului natural, este angrenat (din 2015) un model mai personal, narativ și poetic, care parcurge momente din viața cotidiană, marcată de preocupările casnice, de locurile familiare, de jocuri și de obiecte, de bucurii și tristeți, de magneticele eleganțe sau de irezistibilele momente plasate în memoria topografică (cea care asimilează și pe care artista o moștenește de la generațiile anterioare).

Ceea ce derivă din aparenta dezordine a elementelor din ciclul *Monografii sentimentale* (2015-2016) se află de-a lungul orizontului care precede un *total Malerei* – ce amintește de nufierii lui Monet – care se extinde pe pânză și marchează suprafețele cu un gest încrezător, cu accentul necesar, cu umbra lăptoasă a prezentului, implicând reziduurile unui proces, acțiunea hrănită de materia care pulsează și de ascunse trasee nostalgice. O femeie care privește pe fereastră cu spatele întors spre biblioteca familiei, o bucătărie veche de țară scăldată în lumina soarelui, o bătrână cu un copil în brațe, într-o sufragerie cu sobă, o privire pe fereastra care aduce împreună interiorul și exteriorul, sau colțul unei case în care se întrevăd efectele recente ale picturii și ale copilăriei, sunt câteva dintre operele care compun acest parcurs în care „secretul” este cel de a recupera prezentul dintr-un trecut care avansează neconținut, desfășurându-se undeva departe, într-un mod distant însă nu indiferent.

Cu *Endless Game*, titlul ultimului proiect, dar și a uneia dintre cele mai importante lucrări realizate în anul 2017, în care mai mulți copii se joacă împreună formând un cerc asemănător cu o horă, totul devine fluid și eteric, pentru a evidenția cromatica elementelor – spre exemplu, în pânze apar decoruri cu piese de mobilier (“companioni surzi și loiali”⁵ care înfrumusețează casele noastre) – și invită astfel spectatorul să descifreze pulsațiile instantane ale vieții, ale adevăratei realități. Artă năvălește în cotidian, mărimdu-și raza de acțiune pentru a cuprinde poveștile simple (precum în romanul *Una storia semplice*, scrisă în 1989 de Leonardo Sciascia și inspirat de furtul lucrării lui Caravaggio - *Nașterea Domnului cu Sfântul Laurențiu și Sfântul Francisc*⁶ realizată în 1609) și experiențele trăite de către artist în primă ipostază, printr-o receptare nemijlocită. Olimpia Bera este, în acest caz, gata

5 G. Bassani, *Il giardino dei Finzi-Contini* (1962), cu prefață de E. Montale, Einaudi, Torino 1980, p. 155.

6 Lucrarea a fost furată în noaptea de 17 spre 18 octombrie 1609 din Oratorio di San Lorenzo din Palermo; nu a mai fost găsită niciodată.

să capteze și să descifreze tabloul biografic din propriul său manifest, să creeze un dialog strâns nu doar cu pictura și cu instrumentele sale – culoarea, suprafața, structura, forma, lumina în mod particular – dar și cu primul născut care participă în mod direct la poveștile vizuale. Copilul își face apariția în operă în calitate de subiect și în unele cazuri o înnobilează cu gesturi, cu figuri copilărești, intervenind cu mâinile pentru a-și lăsa propria amprentă, propria mărturie.

În compozițiile care conturează *Jocul fără sfârșit*, obiectele – realizate gestual printr-un număr considerabil de mișcări minime și rapide – sunt clar perceptibile chiar și atunci când sunt abia schițate: figurile devin una cu ambientul, pentru a concepe și accentua o atmosferă comună. Există o explozie de culoare, o revărsare constantă de lumină care face ca totul să pară mai ușor – în *The King II* (2016), scena cu o fetiță și un cal, se face referire la regalitatea copilăriei – iar atenția va aluneca în mod constant dinspre viață înspre relatarea acesteia, dinspre ceea ce pare obișnuit înspre evidența unui fenomen extraordinar.

Alimentată de o permanentă nevoie de a împleti realitatea cu irealul, pictura Olimpiei Bera propune astăzi teritorii expresive ale gestului, ale semnului și ale materiei, pentru a transforma viața de zi cu zi în fantezii îndepărtate, în reflecții asupra memoriei, în scenarii pătrunzătoare capabile să ne rețină zâmbetul pentru a ne transpune puterea și tandrețea într-un viitor ce amintește de trecut și care revigorează prezentul, momentele sale, situațiile neprevăzute și bucuriile sale trecătoare.